

A helyszín, ahol felléptél, a legnagyobb magyar közösségi centrum Angliában, ahová '56-osok és huszonevesek, anyaországiak és erdélyiek egyaránt ellátogatnak. Mennyiben volt más az itteni közönség, mint Magyarországon vagy a határon túl?

Hiába voltak különbözőek a korosztályok, a reakciókat tekintve ez egy homogén közönség volt, a dalok ugyanazokat az érzelmeket váltották ki belőlük. De ez általában Magyarországon is így van. A határon túl játszani persze egy kicsit más: Erdélyországban az emberek másképp élik meg a magyarságukat, mint mondjuk a budapesti belvárosban élők, akiket nem érint meg annyira az a fajta identitástudat, amit én a dalaimban közvetíték.

A rezonanciával a londoni közönség esetében sem voltak problémák. Biztos észlelted, hogy a hangulat nem a jól ismert istvános betétdalok alatt forrt föl igazán, hanem később, amikor jöttek az említett „identitásdalok”.

Ebben a dalok közötti hangulatkülönbségek is közrejátszottak. A műsor első része valóban egy rockopera-válogatás volt, és hát a mi rockoperánk nem éppen vidám, könnyed nyári dallamok, hanem olyanok, amelyek a közönségtől is sokkal koncentráltabb figyelmet igényelnek. A második részben a saját lemezeimről szóltak a dalok, s ezek már jóval változatosabbak voltak, nem egyetlen irányt képviseltek.

Ha már szóba kerültek a rockoperák, jöjjön a kihagyhatatlan kérdés: az István, a király eredeti, királydombi változatában miért csak a hangodat adtad a produkciónak? A fizikai valódat miért nem?

Koltay Gábort abban az évben ismertem meg, amikor felkért a darab főszerepére. Sőt még egy próbafelvétel is készült velem – egy régi P. Box-nótát kellett elénekelnem –, s ezek után döntött a Gábor úgy, hogy nem bízta rám a szerepet, mert nem ismer engem, ráadásul fiatalnak is tartott. Így aztán István szerepét Pelsőczy László játszotta el, aki korábban már dolgozott Koltayval, s aki egyébként egy nagyon kifejező arcú, világítóan kék szemű, kifejezetten férfiszépségnek mondható színész.

Hogyan befolyásolta mindez a személyes viszonyodat Pelsőczy Lászlóval és Koltay Gáborral?

Pelsőczy Lacival már akkor nagyon jó viszonyba kerültem. Koltay Gáborra ugyan nehezteltem a magam módján, amiért elvette tőlem a lehetőséget, de a kapcsolatunk nagyon hamar normalizálódott. 1985-ben, tehát egy-két évvel az ősbemutató után már azzal fogadott, hogy visszük az Istvánt a Nemzeti Színházba, és ott te fogod azt játszani. Innentől az általa rendezett zenés daraboknak majdnem mindegyik főszerepét rám bízta, beleértve a különféle István, a király előadásokat is, Sevillától Csíksomlyón át a Népstadionig. Ez a szakmai barátság köztünk a mai napig tart: Gábor tudja, hogy számíthat rám, és ez fordítva is igaz.

A több mint kéttucatnyi színházi szerep dacára a nagyközönség mégiscsak az István-karaktert kapcsolja hozzád. És persze az Európa című dalt. Sok előadó és szerző sérelemként, az életmű ignorálásaként éli meg, amikor egy-két nagy sláger alapján márkázzák őket. Téged zavarnak az efféle skatulyák?

Most már nem, de valóban volt a pályafutásom alatt egy ilyen periódus. Nem írtam az életem során túl sok dalt – tizenöt-húsznál többet biztosan nem –, de akkor úgy éreztem, hogy az Európánál vannak jobbak is, és kicsit bosszantott, hogy mindig vele azonosítanak.

S bizony volt olyan koncert, amelyen úgy döntöttem, hogy nem éneklek el ezt a dalt. Amikor azonban szembesültem a közönség reakciójával – mi az, hogy itt a Varga Miklós, és egyszerűen nem éneklél el az Európát? –, azzal, hogy majdnem megverték, nagyon gyorsan megtanultam, hogy ezen a dalon nincs mit rejtegetni, sőt: örülni kell annak, hogy az ember életében akad egy siker, ami több mint harminc év után sem veszített az aktualitásából és a népszerűségéből.

Ha már a közélet és a zene kapcsolatánál tartunk: hátráltatta-e a pályafutásodat, hogy konzervatív nézeteket vallasz? Elég, ha példaként a londoni fellépéseden is eljátszott Órizd a lángot című dalt említjük, amelyben egészséges, normális gondolatokat fogalmazol meg Trianonról, ám ezek a gondolatok a mainstream könnyűzenei világban tabunak számítanak.

Sokszor megkaptam a kérdést, hogy nem félek-e attól, hogy a műfajt uraló balliberális tábor kiközösít magából. Ez, ha jobban belegondolunk, nagyjából már meg is történt. Én azonban soha nem vizsgálgattam, hogy milyen irányban kell menni, mit lehet még éppen felvállalni a sikerért. Nekem van egy pályafutásom, van egy mondandóm, van egy értékrendem, ami iránt elkötelezett vagyok. Erre tettem föl az életemet, és 62 évesen már nem is kívánok ezen változtatni. Járom a magam útját. Persze az embernek néha rosszul esnek egyes dolgok. Nemrég panaszoltam el egy interjúban a Magyar Dal Napjának történetét. Úgy gondoltam, hogy ez a kezdeményezés majd azokról a nagybetűs magyar dalokról szól, amelyek eljutottak a közönséghez, és ott nagy sikert arattak. Csak évek múlva szembesültem azzal, hogy az én Európa-dalom – ami egy éven át vezette a slágerlistákat, és a mai napig generációk éneklik – erre a listára már nem fért fel, s nem kerültem a meghívottak közé. Ezek szerint mégse olyan sikeres ez a dal 35 éve?

Akkor beszéljünk egy tágabb problémáról. A nagyívű dallamokkal, aranytorkú figurákkal és karakteres egyéniségekkel jellemezhető klasszikus magyar rock a nyolcvanas években még fénykorát élte, de a műfaj ma mindinkább perifériára szorul, s a karizmatikus, életérzést közvetítő sztárok is eltűnőben vannak. Az a tény, hogy korunkban a „hagyományos” lázadásnak már nincs semmi tétje, még nem magyarázza meg mindezt.

Néhány esztendeje Magyarországon is divatba jöttek, sőt egymást érték a tehetségkutató versenyek, s bár a színvonal ma már sajnos egyre lejjebb csúszik, nagyon sok kiváló előadó felbukkant. De azt vettem észre, hogy nekik már igen nehéz a dolguk: évről évre újabb tehetségek érkeznek, de ami még fontosabb: azok, akik nem hoznak létre új értékeket, nem tudnak majd megkapaszkodni. A régi, sikeres dalok ismételtetése valójában senkit sem érdekel. A Várj, míg felkel majd a napot elénekelheti nő vagy férfi, öreg vagy fiatal, de ezt akkor is a Rózsi torkából akarjuk hallani. Ez egyébként az István, a király esetében is így van, hiszen hiába a számtalan új szereposztás – csak ebben az évben három vagy négy változatban került színpadra –, és hiába jönnek a nagyon tehetséges fiatalok, a közönség továbbra is azt tekinti autentikusnak, ami akkor, 1983-ban elhangzott. Tehát ha valaki nem tud új értéket létrehozni, mert nincs meg a saját maga által kreált vagy valaki által neki írt slágere, amivel azonosítani tudják, akkor bármilyen tehetséges, nem valószínű, hogy sokáig a reflektorfényben marad.

Talán nincsenek új dalok?

Így van, napjainkban nem születnek *olyan* dalok. Magyarországon sok a tehetséges zeneszerző, felnőtt egy új, fiatalabb generáció, akik nagyszerű dolgokat csinálnak, de amióta kinyílt és ránk zúdult a nagyvilág, Magyarországon már nem csupán egymásnak vagyunk a konkurenciája, hogy ilyen csúnyán fejezzem ki magam. Azzal, ahogy az angolszász világ ontja a maga sztárjait és slágereit, nagyon nehéz itthon felvenni a versenyt.

Ez a beatkorszakban is így volt, csak legfeljebb inspirációnak hívták.

Annyira azért nem, hiszen a rendszerváltás előtt nemigen jöttek hozzánk a világsztárok – olykor egy-egy persze megfordult nálunk –, de most már dömpingszerűen jönnek, továbbá rengeteg kereskedelmi rádió jött létre, amelyek ontják a külföldi slágereket, s valamiért kitalálták azt, hogy a magyar zene nem kell a magyar közönségnek. Ami óriási tévedés! Amikor határon túli fellépésekre megyek, s bekapcsolom a rádiót, csodálkozva, de együttérzéssel tapasztalom, hogy mindig az adott ország zenéit hallom. A román rádiók például román zenekarokat és énekeseket játszanak, angolszász dalokat nagyon ritkán. Hogy lehet az, hogy ami ott működik, nálunk nem?

A német-magyar zeneguru, Leslie Mandoki szerint teljesítményük, dalaik alapján több magyar rockzenész is világsztár lehetett volna. Te miben látod a nemzetközi siker hiányának az okait?

A zenénk egyszerűen nem jut el oda, ahová el kellene jutnia, nem kapja meg azt a lehetőséget, hogy a nyugat-európai közönség ítéletet mondjon róla. Ezenkívül negyven éven át küzdöttünk a Nyugat és Kelet közötti vasfüggönnyel. Ha át is jutott valaki – LGT, Omega, Illés –, azokat elsősorban kuriózumként kezelték: nézzétek meg őket, keletről jöttek, mégis van kezük-lábuk, és nem eszik nyersen a húst! A másik problémánk, amit a mai napig nyögünk, hogy nálunk nagyon sokáig nem volt angoloktatás – miközben ennek a műfajnak az angol az anyanyelve –, s így nem tudtunk soha olyan produktumot kiállítani, ami az angolszász piacon akár csak alapszinten megfelelt volna.

Mire gondolsz konkrétan? A szövegírásra, az átlagbrit számára oly fontos kiejtésre, vagy például arra, hogy a zenész nem tudja eladni magát egy élő interjúban?

Ezekre, ebben a sorrendben. Én például számos nagy külföldi fesztiválon jártam, és komoly közönségsikereket is elértem. De a mai napig rossz érzésekkel gondolok vissza arra a fogadásra, amikor a helyzetnek megfelelő angoltudás híján nem tudtam hozzászólni a beszélgetésekhez. Az angol hiánya nagyon komoly probléma a szakmán belül, mind a mai napig.

Ami a jövő magyar zenészeit illeti, itt neked is van némi személyes érintettséged. A jelek szerint dinasztiaalapításon dolgozol: gyermekeid szinte már törzsvendégek a kereskedelmi csatornák zenei műsoraiban.

Soha nem volt szó a családban arról, hogy nekik valamilyen módon kötődniük kellene az én pályámhoz. Vivient és Szabolcsot – praktikus okokból – már egészen kicsi koruktól magunkkal vittük a koncertjeimre, így automatikusan magukba szívták a zenés színpad miliójét. Ezért egyáltalán nem volt számomra meglepő, amikor hazaérve az én szerepeimet kezdték el – különféle maskarákba öltözve – ordítani, hiszen ők ezt látták.

Az első „ijesztő” jelenet akkor történt, amikor a lányom 8-10 éves korában elélem állt, és megkért, hogy tanítsam meg énekelni. Elmondtam neki, hogy ha szeretném, se tudnám ezt megtenni, s én is úgy szereztem meg a tudásomat, hogy sok jó énekest hallgattam, illetve tőlük a kedvenc fordulatokat. Neki is ezt tanácsoltam, s kezdésként odaadtam neki Céline Diontól a Titanic főcímdalát.

Nem rossz módszer. Hogyan térítsük el a gyereket a pályáról? Énekeltesünk vele Céline Diont!

Valóban volt bennem olyasmi, hogy ettől talán ráébred: nem olyan egyszerű ez a műfaj. Mondtam is neki tréfásan, hogy ha ezt el tudod így énekelni, majd szóljál. Nem telt bele egy hét, elélem állt, és ugyanazokkal a frazírokkal elénekelte, én pedig tátott szájjal bámultam a lányomra... Később egy osztálytársuk hívására bekerültek a kelenföldi Petőfi Musical Stúdióba, ahol énekelni, táncolni tanították őket, s különféle zenés darabokban kaptak szerepeket. 12-13 évesen aztán behívták őket a TV2 egyik tehetséggondozó műsorába, ahol Vivien az első három között végzett, majd a Sztárban sztár meg egy kicsi című zenés vetélkedőben – Pál Dénessel együtt – megnyerte az évadot. A következő évben Szabolcs fiam nyert ugyanitt, ő Vastag Tamás mellett. Azóta különféle színházi szerepekre is felkérték őket: Vivien legutóbb a Hamupipőke című osztrák gyermekmusical főszerepét kapta, míg Szabolcs Petőfit alakította az Itt élned, halnod kell című darabban.

Ilyen előzmények után egyhamar biztos nem szállnak ki az iparágból. De ha valaki, akkor te biztosan ismered annak árnyoldalait. Nem félted őket?

Ez az ő döntésük, az ő elkötelezettségük, én nem gátolom őket. Persze ha tudom, segítem az erőfeszítéseiket. Egyiküket sem féltem: fantasztikus alázat van bennük a szakma iránt, nincsenek sztárallűrjeik, nem lettek nagyképűek. Persze majd egy polgári foglalkozást is választaniuk kell. Jövőre érettségi, aztán kezdődhetnek az egyetemi évek.

Készítette: H.Gábor

**A koncert nem jöhetett volna létre a *Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.* támogatása nélkül.
Köszönjük!**